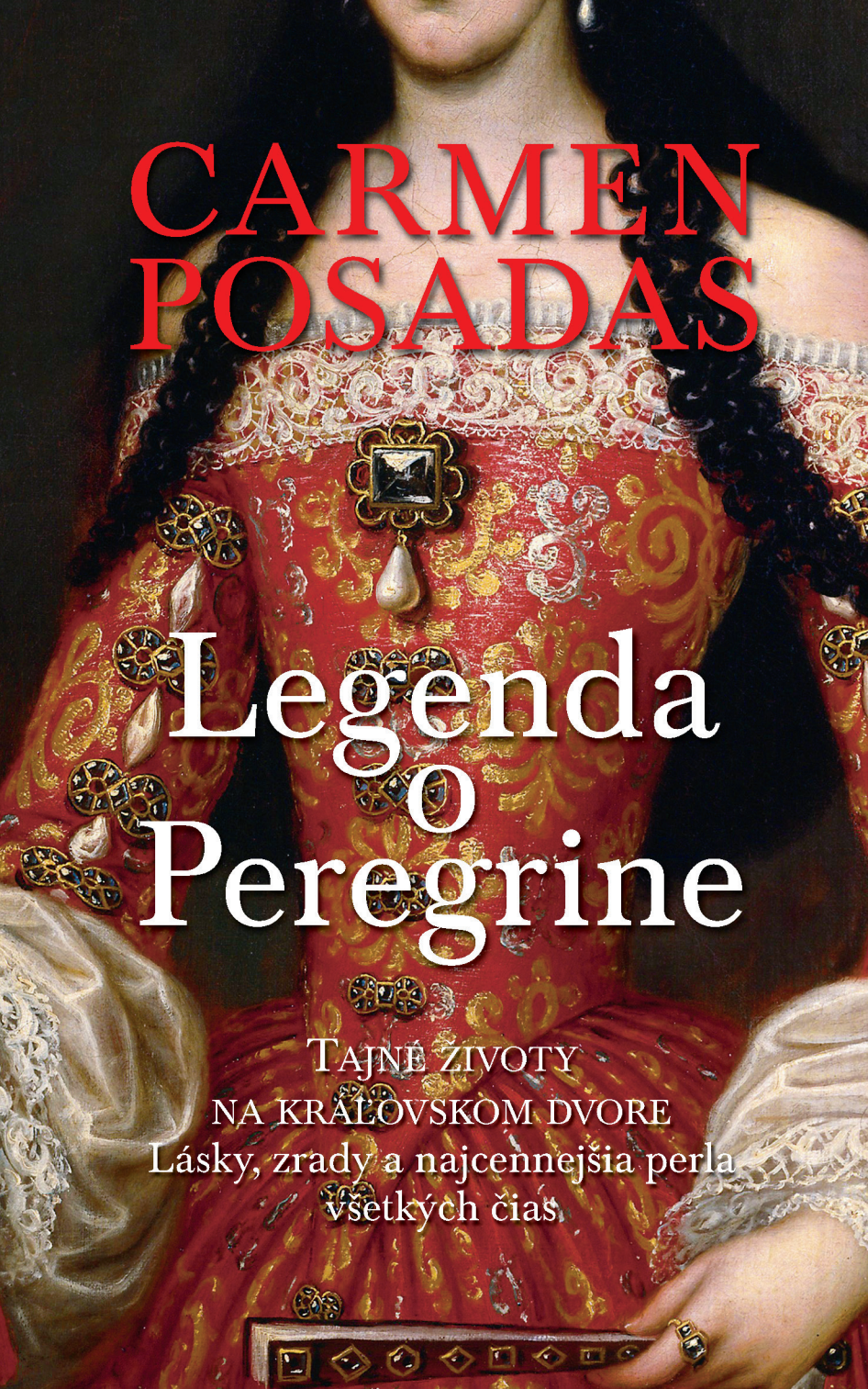

CARMEN POSADAS

Legenda o Peregrine

TAJNÉ ŽIVOTY NA KRÁĽOVSKOM DVORE

Lásky, zrady a najcennejšia perla všetkých čias

CARMEN
POSADAS

Legenda o Peregrine

CARMEN POSADAS

Legenda o Peregrine

TAJNÉ ŽIVOTY
NA KRÁĽOVSKOM DVORE
Lásky, zrady a najcennejšia perla všetkých čias

D.Orys
2024

CARMEN POSADAS
La leyenda de la Peregrina

Copyright © Carmen Posadas, 2020
First edition © Editorial Planeta, S. A., 2020.
Published by arrangement with
Casanovas & Lynch Literary Agency S.L.

Translation © Eva Reichwalderová, 2024
Cover photo © Profimedia, Shutterstock, 2024
Graphic design © Anna Golianová, 2024
Slovak edition © D.Orys, s.r.o., 2024

All rights reserved.

ISBN 978-80-89929-44-3 (print)
ISBN 978-80-89929-45-0 (pdf)
ISBN 978-80-89929-46-7 (epub)
ISBN 978-80-89929-47-4 (mobi)

Venujem sesternici Cecilii Ramosovej Mañéovej
za jej obdivuhodnú schopnosť vypátrať na internete
množstvo dávno zabudnutých, no cenných informácií.
Ďakujem a teším sa z toho, že sme sa po viac ako
päťdesiatich rokoch opäť stretli.

OBSAH

PREDHOVOR 11

PRVÁ ČASŤ
O TOM, AKO PEREGRINU VYLOVILI Z HLBÍN MORA
A O PRÍBEHU LÁSKY, KTORÝ JU ODVTEDY SPREVÁDZA

Rok: 1579. Miesto: Perlové súostrovie, Panama 19

DRUHÁ ČASŤ
O PRVOM MAJITEĽOVI PERLY PEREGRINY A O TOM,
AKO SA DOSTALA Z PANAMY NA DVOR FILIPA II.

Rok milosti 1580. Miesto: hlavné mesto Madrid 39

TRETIA ČASŤ
ZVLÁŠTNY DVOR FILIPA III. ALEBO O HRIECHOCH
DÁMY S DOBROU PAMÄŤOU

Rok: 1621. Miesto: Kláštor Vtelenia v Madride 93

ŠTVRTÁ ČASŤ
KRÁĽOVSKÝ DVOR FILIPA IV.
(Peregrina vo svete trpaslíkov)

Rok: 1656. Miesto: jedna z najslnečnejších miestností
v kráľovskom paláci 131

PIATA ČASŤ
DOBA ČARODEJNÍKOV, ZAKLÍNADIEL A DÉMONOV
(Dvor Karola II.) 163

ŠIESTA ČASŤ
KASTRÁTI, BLÁZNI A HRÔZOSTRAŠNÝ POŽIAR
(Dvor Filipa V.)

Rok: koniec vlády Filipa V. Miesto: palác Buen Retiro v Madride 197

SIEDMA ČASŤ
PRED POTOPOU
(Veci, ktoré sa diali na dvore Karola III.)

Rok: 1788. Miesto: kráľovský palác v Madride 233

ÔSMA ČASŤ
GOYOVE ROZMARY A GROTESKNÉ DEFORMITY
(Dvor Karola IV.)

Rok: máj 1808. Miesto: Madrid 263

DEVIATA ČASŤ
PEPE BOTELLA ALEBO KRÁĽ LÚPEŽNÍK
(Dvor Jozefa Bonaparta)

Rok: približne 1816, dvadsať mesiacov po Napoleonovej porážke pri Waterloo. Miesto: blázinec Pitié Salpêtrière v Paríži 293

DESIATA ČASŤ
LÁSKA A MANDINGOVE MUŠLE
(Peregrina, od Jozefa Bonaparta k Napoleonovi III.)

Rok: 1844. Miesto: Florencia, smrť Jozefa Bonaparta

Rok: 1865. Miesto: Londýn, smrť Harriet Howardovej 345

JEDENÁSTA ČASŤ
PEREGRINA VERZUS PELEGRINA
(Príbeh, v ktorom sa hovorí o dvore kráľovnej Viktórie, o Rasputinovej smrti a o šikovnosti istého tajného agenta, ktorý bol všade, ale [takmer nikto] ho pri tom nevidel)

Rok: 1960. Miesto: Botley, Oxfordshire, Anglicko, dom Oswalda Raynera, bývalého agenta MI6 399

DVANÁSTA ČASŤ
VIKTÓRIA EUGÉNIA Z BATTENBERGU A FALOŠNÁ PEREGRINA

Rok: 1969. Miesto: Lausanne, Švajčiarsko 435

TRINÁSTA ČASŤ
LADY TAYLOROVÁ SA PRIPRAVUJE NA ODCHOD Z JAVISKA
(Ticho, kamera, akcia!)

Rok: 2002. Miesto: dom Elizabeth Taylorovej, Bel Air, Kalifornia 487

POZNÁMKA AUTORKY 500

OBRAZOVÁ PRÍLOHA 505

PREDHOVOR

Prastarému povolaniu spájania slov sa venujem už takmer štyridsať rokov, a predsa som nenašla fascinujúcejší materiál na literárne spracovanie ako človeka, jeho vášne, intrigy, svetlé, no najmä temné stránky ľudského života. A hoci som o tom stále presvedčená – možno to bude tým, že starnem –, od istého času vnímam realitu podobne, ako keď som bola malé dievčatko. Keď som mala tri, štyri, možno päť rokov, môj svet tvorili nielen ľudia, ale obývali ho aj predmety, ktoré boli rovnako živé ako ľudské bytosti. Mali vlastnú osobnosť a boli svojím spôsobom jedinečné; mohla som ich nenávidieť, báť sa ich, rozprávať sa s nimi. Nie, nemusíte mať obavy, nekomunikujem s nábytkom ani neobjímam sochy, ale niečo na tom bude, že staroba je ako druhé detstvo. Aj ja si čoraz intenzívnejšie všímam tichých svedkov našich životov, ktorí tu boli predtým, než sme sa narodili, a budú tu aj potom, keď sa pominieme.

Všetko sa začalo zabudnutým rodinným šperkom – prsteňom s veľkým modrým kameňom, ktorý sa objavil po maminej smrti. Moja mama ho zdedila po svojej babičke ako prívesok,

babička ho zasa dostala od svojej starej mamy ako brošňu. Šperk prežil štyri či päť generácií, a hoci v rozličných podobách, je tu stále s nami. Zachoval si večnú mladosť, bol svedkom mnohých životných príbehov a vášní, splnených snov, ale aj nevyslyšaných modlitieb. Dlho som premýšľala a pýtala sa samej seba, aké príbehy by rodinný zafír mohol vyrozprávať o svojich majiteľoch, a zvažovala som, či by to nebola dobrá téma na román. Raz, keď som kvôli článku do časopisu *XL Semanal* vyhľadávala nejaké informácie na internete, narazila som na známy obraz, ktorý ma predtým nikdy nejako zvlášť nezaujal. Prečo by aj mal? Koniec koncov, portrét Márie Tudorovej od Antonia Mora nepatrí k maliarovým najzaujímavejším a ani modelka nebola bohvieaká krásavica. Anglická kráľovná a druhá manželka Filipa II., ktorú si história pamätá ako Krvavú Mary, je však na obraze zvečnená s výnimočne krásnou perlou. Mohla by to byť slávna Peregrina? položila som si otázku. Určite to bola ona. Niekde som počula, že Filip II. jej ju daroval v deň svadby.

Peregrina, perla Pútnička, najžiadanejší klenot všetkých čias. Vtedy som o nej vedela len toľko, že takmer po päťsto rokoch skončila v šperkovnici Elizabeth Taylorovej. Ako sa dostala od Filipa II. až do Hollywoodu? Koľkými rukami musela prejsť, do koľkých príbehov lásky, zlomených sŕdc, zrady, sebaobetovania, chamtivosti a krviprelievania bola zapletená?

Kiežby predmety mohli hovoriť... Kiežby nám prezradili svoje najskrytejšie tajomstvá. Kiežby sa s nami podelili aj o najradostnejšie, najzábavnejšie či najvtipnejšie okamihy. Taká ... *ojedinelá, porcelánovo biela a dokonale hladká perla v tvare hrušky s hmotnosťou sedemdesiatjeden karátov*, ako

sa opisuje v zozname predmetov patriacich do dedičstva Filipa II., *neperforovaná, osadená do zlatého prívesku*, toho zažila určite viac ako dosť.

Neviem prinútiť veci, aby hovorili, no Peregrina rozpráva už oddávna. Prihovára sa nám z obrazov majstrov, ktorí ju maľovali naprieč storočiami: Antonio Moro, Pantoja de la Cruz, Van der Hamen, Rubens, Velázquez... Hovorí k nám aj zo strán historických kníh a spomienok slávnych cestovateľov, medzi ktorých patrila aj kontroverzná grófka D'Aulnoyová. Jedného horúceho dňa, na sviatok Božieho tela, keď zbadala perlu pripnutú na klobúku Karola II. Očarovaného, opísala ju ako *neobyčajnú a veľkú ako malá hruška*. Alebo vojvoda Saint-Simon, ktorý ju obdivoval v období panovania Filipa V. a spomína ju aj vo svojich pamätiach.

Vďaka týmto nitkám sa mi podarilo utkať jej príbeh. Najťažšie bolo odolať spevom sirén, ktoré sa ma snažili zlákať do nebezpečných vôd falošných legiend, ktoré sa o Peregrine popísali. A, mimochodom, perlu nepomenovali Peregrina preto, že po storočia putovala z ruky do ruky; jej meno súvisí s piatym významom slova *peregrina*, ktorý slúži na označenie toho, čo sa považuje za vzácne, mimoriadne krásne alebo ojedinelé.

Única, Sola, Solitaria... Nevídaná, Ojedinelá, Jedinečná… aj pod týmito menami bola známa počas svojich životov, ale ktorým z nich mám začať? Tým prvým, keď ju našiel otrok v hlbinách mora na Perlovom súostroví v Paname? Momentom, keď sa dostala do rúk Filipa II.? Alebo by som mala začať (pred)posledným z nich, keď ju Richard Burton daruje na Valentína Elizabeth Taylorovej? Áno, myslím, že to bude najlepšie a použijem citát z jej autobiografie[1]:

---

[1] Elizabeth Taylor, *My Love Affair with Jewelry*, Simon & Schuster, 2002, s. 90 – 91 [preklad zo španielčiny E. Reichwalderová].

[...] Nakrúcala som film v Las Vegas. Keď Richard nepracoval, býval podráždený, sarkastický a nebola s ním reč. Nedávno mi daroval perlu Peregrinu a Ward Landrigan z aukčného domu v New Yorku sa postaral o to, aby nám ju doručili. Visela na jemnulinkej platinovej retiazke s drobnými perlami a ten pocit, keď som si ju dala na krk, bol neopísateľný. Bola taká príjemná na dotyk, že som ju nevedela pustiť z ruky.

Príbeh tejto perly je rovnako výnimočný ako ona. S kúpou Peregriny nám darovali knižku, v ktorej je uvedený jej pôvod, životný príbeh, ako aj zoznam všetkých jej predchádzajúcich majiteľov. Niečo neuveriteľné.

Skôr než sa rozhovorím o ľuďoch, ktorým patrila, prihodilo sa niečo, čo vám musím vyrozprávať:

Peregrina dorazila z New Yorku len pred pár dňami, a ako som už spomínala, visela na tenulinkej platinovej retiazke. Prechádzala som sa sem a tam po izbe v Caesar's Palace a perlu som pritom zvierala v dlani ako talizman. Obývali sme celé vrchné poschodie, pričom filmový štáb zaberal takmer polovicu. Cítila som sa ako vo sne, celá som žiarila a chcela som kričať od radosti, ale Richard mal jeden zo svojich „waleských" dní... Narodil sa vo Walese, a tak svoju radosť občas prejavoval čudným spôsobom. A niekedy ju neprejavoval vôbec. Nie ako ja. Keď som šťastná, neskrývam to, teším sa a kričím ako šialená. Chcela som sa naňho vrhnúť a vybozkávať ho, ale viem, ako by Richard zareagoval. Nebol vhodný čas na prehnané citové výlevy, ale nikto iný tam nebol, nemala som sa s kým porozprávať, nemala som komu ukázať ten dokonalý klenot... Išlo ma poraziť! Po chvíli som si perlu opäť chcela poťažkať v dlani, ale bola fuč! Pozrela som sa na Richarda, no chvalabohu, nevenoval mi pozornosť. Odišla som do spálne

a hodila sa na posteľ. S hlavou zaborenou do vankúšov som začala kričať.

Pomaličky som si v hlave prehrávala každý krok, ktorý som urobila v spálni. Potom som si vyzula topánky, vyzliekla pančuchy a štvornožky som začala prehľadávať izbu... po perle nebolo ani stopy.

Pomyslela som si: musí byť v obývačke, Richardovi na očiach. Čo mám robiť? On ma zabije, veď ten šperk miloval! Zbožňoval všetky historické kúsky, no Peregrina je svetový unikát. Patrí k najvýnimočnejším klenotom v dejinách. Vedela som, že v hĺbke duše je na ňu hrdý, a tak z času na čas pripomínal chodiacu komiksovú postavičku, ktorej nad hlavou tróni čierny mrak.

Vyšla som zo spálne akoby nič, a pospevujúc si tralala-tralala naboso som sa prechádzala po obývačke a hľadala stratenú perlu. Tvárila som sa nenápadne, predstierala som, že som si tam niečo zabudla, ale bola som taká nervózna, že som sa skoro povracala. Pozrela som sa na svojho bieleho pekinského psíka, potom na Richardovho, ktorý mal krásnu karamelovú farbu. Bože, ako som tie stvorenia zbožňovala! Bol čas kŕmenia a šteniatka spokojne žrali z misiek. Pozerala som na ne a prihovárala sa im: „Moje drahé detičky, ste také rozkošné..." Odrazu som si všimla, že jedno z nich má v papuľke kosť. Trvalo mi celú večnosť, kým mi to došlo. „Moment," pomyslela som si, „veď my im kosti nedávame, sú to ešte šteniatka! Čo to žuje?" Musela som si zahryznúť do jazyka, aby som znova nezačala kričať. Nenápadne som šteniatku otvorila papuľku a vnútri som našla najdokonalejšiu perlu na svete. Vďakabohu, nebola poškriabaná.

Nakoniec som sa s tým Richardovi priznala, ale nie hneď, musela som počkať aspoň týždeň!

PRVÁ ČASŤ

O tom, ako Peregrinu vylovili
z hlbín mora a o príbehu lásky, ktorý ju
odvtedy sprevádza

Rok: 1579
Miesto: Perlové súostrovie, Panama

„Zobuď sa, Lumba, niečo sa ti snívalo. Upokoj sa, láska... Je to len ďalšia nočná mora... Musíš si oddýchnuť, kým sa opäť rozozvučí zvon a ozve sa práskanie bičov. Našťastie je mesiac ešte dosť vysoko."

Lumba sa na ňu zahľadel, bola taká krásna. Ailu spoznal pred desiatimi mesiacmi v podpalubí veľkej otrokárskej lode, v ktorej ich oboch ako zvieratá prevážali krížom cez Atlantik do Nového sveta, no mal pocit, akoby sa poznali odnepamäti. Aila bola presvedčená, že to bolo preto, lebo sa spojili ich *eggun*, duše zosnulých predkov, ktoré blúdili po svete, aby sa po čase opäť našli. Iba dvaja z piatich otrokov zvyčajne prežili dlhú cestu cez oceán a ženy, v podstate ešte dievčatá, lebo otrokári si ich vyberali mladé, boli na lodi pravidelne znásilňované. Námorníci boli spokojní, a ak niektorá zo žien otehotnela, tým lepšie, predajnosť tovaru sa zdvojnásobila – dvaja za cenu jedného. Tehotná otrokyňa mala vyššiu cenu ako otrok: keď porodila, mohli ju využívať ako dojku, zatiaľ čo dieťa vo veku troch alebo štyroch rokov už mohlo zbierať bavlnu. Niektorým dievčatám však nebolo dopriate naplniť

ani takýto smutný osud. Zneužívanie, zverstvá, pôrody v neľudských podmienkach, špina, syfilis či iné nákazlivé choroby spôsobili, že sa mnohé z nich stali potravou pre žraloky skôr, než sa dostali do Ameriky.

Aila už videla a zakúsila všeličo, bola však presvedčená, že prežité utrpenie ju priviedlo k Lumbovi, za čo bola veľmi vďačná. Počas plavby do Nového sveta sa ich pohľady niekoľkokrát stretli, ale keďže boli pripútaní reťazami na opačných koncoch podpalubného priestoru, nepovedali si ani slovo, ani sa jeden druhého nedotkli. Osud ich spojil až neskôr v Paname, keď skončili v spoločných okovách a bok po boku kráčali do techada, polorozpadnutého prístrešku v rušnej časti prístavu, kde bieli predvádzali kupujúcim úplne nahých a mokrých otrokov, akoby to boli nablýskané kone.

„Pozrite, vaša ctihodnosť, zdravý, asi šestnásťročný černoch bez jedinej chybičky!“

„Alebo táto ebenová krásavica, neobanujete. Má asi pätnásť, všetky zuby a je tehotná!“

„A čo poviete na túto? Práve porodila, matka s dcérou, obe sú zdravé a krásne!“

Kupujúci sa pristavovali a so záujmom si obzerali tovar. Otrokom otvárali ústa, kontrolovali zuby, otrokyniam ohmatávali prsia, zadky a do vagíny im strkali špinavé prsty. Tvárili sa ako odborníci na nákup dobytka, no v očiach sa im zračila žiadostivosť.

K Aile pristúpil kupec. Spod prepoteného slameného klobúka mu vykúkali zákerné čierne oči, vytŕčal bitkou zdeformovaný nos a bezzubé ústa.

„Hej, ty! Pristúp o krok bližšie,“ prikázal jej a začal rutinnú prehliadku.

Aila mala počas celej ponižujúcej procedúry zavreté oči.

Keď ich konečne otvorila, zbadala Lumbu, ktorému sa podarilo vymaniť z pút a hrozivo sa nakláňal nad mužom v klobúku.

„Zastavte toho divocha!“

„Veď ma zabije, preboha!“

Boli potrební traja chlapi, aby Lumbu od neho odtrhli. Keď sa im konečne podarilo zhodiť Lumbu na zem, bagančou mu pristúpili hlavu a hlavný dozorca mu už-už chcel ukázať, kto je tu pánom, odrazu sa ozval silný hlas a prehlušil rozzúrené pokriky okolostojacich:

„Pozor, má v tele diabla!“

„Zabite ho, v mene Božom!“

„Treba s ním skoncovať! Taký černoch spôsobuje iba problémy.“

„Ja ho chcem.“

„Čo ste povedali, vaša ctihodnosť?“

„Povedal som, že toho otroka kúpim,“ ozval sa zavalitý muž nižšej postavy, plešatý, s príliš veľkými nohami na svoju výšku. Zo svetlých, až priezračných očí mu však vyžarovala zvláštna sila. „Vezmem aj ju,“ dodal a ukázal na Ailu. „Dúfam, že mi spravíte dobrú cenu. Podľa všetkého vám robím láskavosť, keď vás zbavujem dvoch problémov naraz,“ usmial sa a odhalil prekvapivo rovné a biele zuby. „Ako sa voláš?“ spýtal sa neznámy pán Lumbu, ktorý sa dobitý, so zakrvavenou tvárou, pomaly zviechal zo zeme. O chvíľu dodal: „Vieš plávať, chlapče?“

„Moje meno Lumba, k vašim službám,“ odpovedal v portugalčine zmiešanej s lámanou španielčinou, ktorú sa mu podarilo pochytiť na lodi. „Áno, viem plávať, pane, ja vyrastať pri veľkej rieke. Ona tiež,“ uistil ho a pozrel na Ailu netušiac, či to, čo hovorí, je pravda.

„Chytrý chlapec. Vyzerá, že sa učí rýchlo. A to je presne to, čo potrebujem."

„Neverte im, vaša ctihodnosť, tí najchytrejší sú najhorší," ozval sa ďalší z predávajúcich. „Pozrite sa na tohto, tento divoch by bol pre vás ideálny. Vysoký ako veža, tvrdý ako skala a s mozgom komára, s ním nebudete mať žiadne starosti."

„Chcem tamtých dvoch," trval na svojom kupujúci. „Koľko za nich chcete?"

„Môžem sa spýtať, na akú prácu divochov potrebujete? Mohol by som vám odporučiť aj ďalších, čo by sa vám hodili," zaškeril sa chlapík, keď videl príležitosť pre ďalší obchod. „Chcete ich ako nosičov, sluhov v domácnosti alebo azda na zber bavlny…?"

Džentlmen jeho otázky ignoroval. Nezjednával, zaplatil, čo za Lumbu a Ailu žiadali, a potom prikázal predavačovi, aby im dal nejaké oblečenie.

„Žiadna ľudská bytosť si nezaslúži, aby ju vystavovali ako dobytok," vyhlásil, kým osobne pomáhal Aile obliecť si jednoduchú košeľu z drsnej látky, ktorú jej neochotne poskytol jeden z otrokárov, a ktorá ledva zakrývala jej nahotu.

„Kto je ten chlap, dočerta, a čo si, dopekla, o sebe myslí?" zasipel ďalší dozorca, keď dvihol zo zeme bič a klepkal si ním o čižmu.

Ale aj táto otázka mala zostať bez odpovede.

Lumba a Aila čoskoro zistia, že don Vicente de Tolosa je majiteľom najväčšej spoločnosti na lovenie perál v Perlovom súostroví, ktoré sa rozprestiera na západnej strane Panamskej

šije v novoobjavenom Balboovom mori. Čoskoro sa vďaka Romualdovi – starému černochovi, ktorý pracoval ako domáci sluha v dome dona Vicenteho – dozvedia aj ďalšie užitočné informácie o mieste, kam ich odviedli.

„Tieto ostrovy, najmä však ostrov Rica, kam vás zajtra s najväčšou pravdepodobnosťou vezmú, ukrývajú vzácne poklady," začal vysvetľovať Romualdo. „V hlbinách mora sa skrývajú mušle veľké ako slnečníky. Rastú v nich vzácne perly, niektoré také veľké a lesklé ako čerstvé olivy. Don Vicente tu žije už roky, prišiel sem ešte predtým, ako do Ameriky priviezli čiernych otrokov. A pretože nemá rodinu ani nikoho blízkeho, s kým by sa mohol pozhovárať, a ja som dobrý poslucháč, veľa mi toho porozprával. Prezradil mi, že keď sem prišiel, perly lovili Indiáni. Belosi si však vždy našli spôsob, ako ich oklamať a perly im vymieňali za bezcenné drobnosti a farebné koráliky, teda pokiaľ ich práve nemlátili do krvi, aby ich prinútili ukázať im najlepšie loviská. Zastrašovali ich aj rozzúrenými loveckými psami, ktoré si priviezli zo starého kontinentu. Úbohí Indiáni podobné zvieratá nikdy predtým nevideli, považovali ich za pekelné stvorenia. A neboli ďaleko od pravdy, lebo keď psiská zavetrili krv, nedali sa zastaviť. Časom Indiánov belosi takmer vyhubili, preto si museli na prácu zadovážiť čiernych otrokov. Ale to už bolo dávno," pokračoval černoch Romualdo. „Don Vicente je dobrý pán. Má dokonca jednu zásadu: otrok, ktorému sa podarí uloviť jednu z tých obrovských perál, si za ňu môže kúpiť slobodu."

„A netára pán len tak do vetra?"

„Ale kdeže, no musí to byť naozaj výnimočný kúsok. Pokiaľ viem, stalo sa to len dvakrát. Prvú veľkú perlu vylovili dávno predtým, než som sem prišiel, a tak vám o nej neviem

povedať nič bližšie; druhú našli asi pred dvadsiatimi rokmi. Videl som ju na vlastné oči a bola takáto obrovská.“ Romualdo naznačoval veľkosť, ktorá sa Lumbovi a Aile zdala dosť prehnaná. „Veľké perly však akoby strážil sám diabol Mandinga. Rodia sa v takých hlbokých vodách, že kým sa k nim potápači dostanú, potrhá im vnútornosti. Niektorí zomrú hneď, ako sa vynoria, iní vyzerajú, že sú v poriadku, ale na druhý deň sa z nich začne valiť krv, z úst im vychádza pena, vyzerajú, akoby ich zvnútra požierali temné sily. Ale sú aj tí šťastnejší, ktorí nemajú žiadne problémy. Predpokladám, že všetko závisí od sily *eggun*, našich duchovných strážcov.“

„Čo sa stalo s otrokom, ktorý vylovil druhú obrovskú perlu? Ochránili ho jeho *eggun*?“

Starec pokrútil hlavou.

„Ale aká to bola perla!“ pokračoval po chvíli Romualdo. „Pamätám si ju úplne presne. Na jednom konci bola krásne okrúhla, ale potom sa jej tvar mierne predlžoval, vyzerala ako slza. V spodnej časti mala zárez v tvare kríža, áno, dobre počujete. Nepatrila k tým najžiadanejším, pretože tie musia byť dokonalé ako maličká hruška, ale táto bola výnimočná a veľmi vzácna, lebo bol na nej znak boha bielych,“ vysvetľoval starec. „Pán sa rozhodol, že dodrží svoj sľub a otrok, ktorému sa podarilo perlu nájsť, získa slobodu.“

„Nehovoril si, že ten otrok neprežil?“

„Áno, hovoril, ale mal ženu a syna a pán ich oboch oslobodil.“

„A čo sa stalo s perlou?“

„Don Vicente ju predal jednému veľaváženému mužovi. Neskôr sme sa dozvedeli, že s ňou odcestoval do Španielska, odovzdal ju kráľovi, a ten ju zas daroval jednej zo svojich manželiek.“

„To ich má niekoľko?“

„Počul som o tom hovoriť dona Vicenteho. Je to jedna z jeho obľúbených historiek, rád ju rozpráva, a ja ju po ňom rád opakujem, aby bolo jasné, že medzi bielymi sa dejú rovnaké veci ako medzi čiernymi. Môj pán je presvedčený, že Filip II., najmocnejší kráľ na celom svete, nad ktorého impériom slnko nikdy nezapadá, má smolu v láske. Oženil sa štyrikrát a tri manželky mu zomreli. Dúfajme, že štvrtú kráľovnú, jeho súčasnú manželku, nepostihne taký nešťastný osud...

Príbeh o tom, ako Filip II. trpel pre lásku, nechal Lumbu úplne chladným, ale ten o veľkých perlách, za ktoré si otrok môže kúpiť slobodu, ho zaujal a odvtedy začal snívať.

Treba však dodať, že sny boli zatiaľ dosť vzdialené od reality a veci sa nevyvíjali tak, ako by si Lumba predstavoval. Don Vicente bol síce dobrý pán, ale to neznamenalo, že jeho zamestnanci mali s otrokmi toľko trpezlivosti ako ich zamestnávateľ. Keďže perly sa lovili na vzdialenom ostrovčeku, niekoľko míľ od ostrova, kde býval don Vicente, dohliadači s otrokmi zaobchádzali, ako sa im zachcelo. O pol piatej ráno sa rozozvučal zvon, všetko sa dalo do pohybu a rutinné činnosti sa vykonávali v rytme práskajúceho biča. Na raňajky dostali vodu, skyvu chleba a pol tucta ustríc. Aj keď Lumbovi spočiatku chutili, po niekoľkých mesiacoch sa mu z nich už obracal žalúdok. Dozorcovia potom odviedli dvadsať alebo tridsať otrokov do negreríe, ako volali vlhkú a smradľavú ohradu, kde sa kopili hory mušlí z predchádzajúceho dňa. Otroci vylovené lastúry postupne otvárali a hľadali v nich

skrytý poklad. Vo väčšine z nich nenašli nič okrem slizkých potvor, ktoré potom odkladali bokom ako potravu pre otrokov. Prázdne lastúry sa priamo na mieste pálili, čo spôsobovalo, že z ohrady vychádzal neznesiteľný zápach, ktorý sa šíril po okolí. Občas, nie často, niekto skríkol: „Perla!“ Vtedy k nálezcovi pristúpil biely dozorca, vzal perlu a vložil ju do košíčka. Otroci pravidelne vzývali svojich obľúbených duchov a prosili ich, aby sa počas rannej služby nazbieralo aspoň desať alebo dvanásť perál, inak ich nečakalo nič dobré. Na obed by dostali menej vody a chleba, ale dvojnásobný prídel nechutného mäkkýša, ktorý Lumbovi spôsoboval príšerné nočné mory.

To však nebolo nič v porovnaní s tým, čo nasledovalo.

Okolo poludnia, keď bolo slnko najvyššie, tri rybárske bárky – v každej sedelo desať alebo dvanásť otrokov a otrokýň – sa vydali smerom k loviskám perál. Ženy, všetky skúsené plavkyne, akou sa časom stala aj Aila, využívali na potápanie medzi koralmi. Nenachádzali sa tam mušle veľké ako dáždniky, skôr menšie lastúry, ktoré však boli rovnako cenené, pretože v sebe často ukrývali perly nepravidelných tvarov, ktoré nazývali „barokové“ a ktoré, ako sa hovorilo, mali na starom kontinente vysokú cenu. Ostatné mušle, tie väčšie a hrubšie, zas ležali na dne mora za útesom a lovili ich najmladší a najsilnejší muži.

„Hej, vy! Na čo čakáte, flákači? Akali, Kaikara! Okamžite poďte sem! Prestávka sa skončila. Berte kamene a naspäť do vody! Nie, preboha, ten nie, vezmi si väčší, ty tupý neger! A ďakuj svojim zadubeným kacírskym bohom, že mám dnes dobrú náladu, inak by som ti ten balvan priviazal okolo krku. A nezabudni si lano uviazať okolo pása, aby si neskončil ako ten blbec, váš priateľ Guluamba, ten hlupák to neprežil, doriti!“

Lumba sa s dvoma ďalšími otrokmi dopoludnia ponoril viac než dvadsaťkrát, pričom postup a pokyny boli vždy rovnaké. Aby sa rýchlejšie dostali na dno, potápali sa s ťažkým kameňom v náručí. Pomáhali si vodiacim povrazom uviazaným okolo pása a pevne upevneným k bárke, aby nestratili prehľad o tom, kde sa ich jediný pevný bod nad hladinou nachádza. Niekedy bolo lano dobré len na vylovenie mŕtvol nešťastníkov, ktorých pľúca nevydržali zvyčajných dvadsaťpäť alebo dokonca tridsať ponorov za deň, do ktorých ich nútili. Inokedy, ak si potápač lano náhodou zabudol správne uviazať, prišiel o tú prepotrebnú pupočnú šnúru, ktorá ho spájala so životom nad hladinou a mohol skončiť ako Guluamba. Na jeho vynorenie čakali až do súmraku. Bieli neradi prichádzali o pracovnú silu, ale Guluamba sa nevynoril. Zajtra alebo pozajtra ho možno nájdu potápačky zakliesneného niekde v útesoch alebo plávajúceho medzi koralmi, nafúknutého ako lopta. Alebo ešte horšie, mohla by sa nájsť len jeho hlava alebo noha, ak by mal takú smolu, že naňho zaútočil žralok alebo barakuda.

Ale na nič z toho Lumba nechcel myslieť, keď sa chystal na ďalší ponor. Slnko sa pomaly blížilo k obzoru. Pri predchádzajúcich pokusoch nemal šťastie, v žiadnej z mušlí, ktoré sa mu podarilo vyloviť, perla nebola. Napriek tomu bol presvedčený, že dnes bude jeho deň, a že niekde medzi chaluhami a skalami naňho čaká ukrytá jedna z vytúžených veľkých perál. Bol si tým istý, pretože mu po niekoľkých mesiacoch nebolo po ustriciach v noci zle, dobre sa vyspal a prisnil sa mu veľmi živý sen o tom, čo sa onedlho stane.

Bárka sa plavila ďalej, predáci hľadali nové loviská. Nakoniec sa rozhodli zakotviť za útesom na doteraz neprebádanom mieste. Koľko záberov bude musieť urobiť, aby sa

dostal až ku dnu? Najmenej o desať viac ako pri predchádzajúcich ponoroch. Slnko našťastie stále svietilo dosť jasne a zdalo sa, že viditeľnosť pod hladinou je celkom dobrá. Lumba siahol rukou k pravému stehnu, kam si pred niekoľkými hodinami priviazal nôž, ktorým potápači odrezávali mušle. Skontroloval, či stojí na správnom mieste, a potom, skôr než vzal do rúk ťažký kameň, ktorý mu po celý deň pomáhal doplávať čo najrýchlejšie ku dnu, sa presvedčil, či má okolo pása stále priviazané lano, ktoré mu malo slúžiť na to, aby sa bezpečne dostal nad hladinu. Až potom sa začal pravidelne nadychovať, presne tak, ako ho to naučili, desať, dvadsať, tridsaťkrát…

„Snaž sa, ty neschopný neger! Musíš do tela dostať čo najviac vzduchu, ale dávaj pozor, aby si to neprehnal, inak sa ti začne točiť hlava, akoby si bol ožratý. A nezabudni, že keď budeš potrebovať vyplávať hore, musíš párkrát potiahnuť za lano, aby si nás na to upozornil. A každé dve-tri stopy si prstami stlač nos, ak nechceš, aby ti po vynorení praskli pľúca alebo si si už nadobro odpálil mozog. A vy dvaja povaľači, čo tu len tak sedíte?“ skríkol hlavný dozorca na Akaliho a Kaikaru, ktorí sa tiež pripravovali na ponor. „Nezabudnite, čo som vám už tisíckrát opakoval o tom, ako sa máte dostať späť na povrch. Bubliny. Bublinky vzduchu, ktoré vypúšťate, sú vaši najlepší priatelia, nesmiete sa vynoriť rýchlejšie ako ony, inak dopadnete ako Guluamba a mnohí ďalší, ktorí skončili ako potrava pre barakudy. Pripravení? A tentoraz sa neopovážte vyplávať s prázdnymi rukami, lebo prisahám, že vás nechám loviť mušle celú noc, a to len pri mesačnom svite. Poďme, do práce! Chcem vidieť, ako dýchate: dva, tri a tak ďalej, aspoň dvadsaťkrát.“

Lumba sa po celý čas riadil dozorcovými pokynmi, s na-

dychovaním prestal až vtedy, keď mu takmer praskali pľúca. Potom zdvihol kameň, odrazil sa a skočil do vody.

Ďalší dvaja otroci ho nasledovali. Lumba pozoroval, ako klesajú ku dnu. Pripomínali nehybné tmavé sochy zvierajúce obrovské kamene. Jeho kameň bol väčší, a tak sa ponáral rýchlejšie. Na dno sa dostal ako prvý a tam – áno, o kúsok ďalej vľavo, ich zbadal – ležalo aspoň šesť krásnych mušlí. V ktorej z nich bude jeho perla? uvažoval. Sen z predošlej noci hovoril jasne: musel nájsť veľkú mušľu so začierneným horným okrajom... Nie, táto nie, je príliš malá... Ani táto nie, je príliš biela... A táto? Nie, nie. Možno bude o kúsok ďalej.

Nakoniec ju zbadal. Vyzerala ako obrovská spiaca korytnačka, celá biela, až na čiernu čiaru, ktorou sa odlišovala od ostatných. Lumba pustil kameň, ktorý ho nekompromisne ťahal ku dnu, a s nožom v ruke sa ponáhľal k mušli, aby ju odrezal od skaly. Nebolo to jednoduché a trvalo mu drahocenných dvadsať či dvadsaťpäť sekúnd, kým ju vyslobodil spomedzi skál. Keď ju však už držal v rukách, bol taký šťastný, až ho ovládol pocit, že už nepotrebuje dýchať a že v hlbinách môže zostať tak dlho, ako chce. Zdržal sa pri nej ešte niekoľko sekúnd, nevedel sa na ňu vynadívať. Bola pootvorená, čo považoval za dobré znamenie, pretože ako im vysvetlil jeden z dozorcov, veľké perly vzniknú iba vtedy, keď sa lastúra otvorí, vkĺzne do nej nejaký cudzí predmet, kamienok alebo slimáčik, ktoré sa obalia perleťou a po čase vytvoria perlu.

Začínal pociťovať nedostatok kyslíka. „Opatrne, Lumba," varoval sám seba, „nezabudni si pri výstupe zatlačiť nos, a hlavne, čo je veľmi dôležité, nerob to príliš rýchlo."

Pozrel sa hore. Hladina bola ešte veľmi ďaleko.

„Vydrž, vydrž, neponáhľaj sa, spomaľ…"

Mušľa bola taká veľká, že mu bránila v pohybe. Bál sa, že sa mu vyšmykne a uchmatne mu ju iný potápač. To nemohol dopustiť. Bola jeho. Jeho a Ailina. Lumba opakoval jej meno ako zaklínadlo a postupne vyslovil aj mená všetkých duchov, do rúk ktorých zveril svoj osud v predchádzajúcu noc, kým mu Aila pokojne spala v náručí. „Babalú Ayé, pomôž mi, Ababalá, Auchun a Tembelé, pomôžte mi vynoriť sa, ale nech to nie je príliš rýchlo. Pomaličky... Sleduj bubliny, stúpaš rýchlejšie ako ony, ale veď už som takmer hore. Aila, pomôž mi aj ty. Obbatalá, nemôžem, musím sa nadýchnuť, točí sa mi hlava…“

Lumba stúpa čoraz rýchlejšie, už sa nedokáže zastaviť. Konečne sa mu podarí vynoriť hlavu nad hladinu. Aká úľava, aké požehnanie, môže slobodne dýchať, naplniť pľúca vzduchom. Nádych, výdych... Lumbu hladia popoludňajšie slnečné lúče po tvári i po tele, spočinuli aj na nádhernej mušli, ktorú práve ukradol moru.

„Blahoželám, neger, dobrý úlovok!“

Predák je spokojný. Lumba vníma jeho bezzubý úsmev, keď mu berie lastúru z rúk a ukladá ju na palubu. Až keď si je dozorca istý, že mušľa je v bezpečí, vydá ďalší príkaz:

„Hej, ty!“ zakričí na námorníka. „Pomôž negrovi vyjsť z vody. Nevidíš, že je viac mŕtvy ako živý?“

Ale Lumba sa cíti dobre. „Nič mi nie je,“ pomyslí si a priloží si ruky k ušiam. Hovorí sa, že práve odtiaľ začne vytekať krv, keď vás diabol Mandinga zožiera zvnútra. Myslel na Ailu a na zázrak, ktorého bol práve svedkom. Na rukách nevidel žiadnu krv a v ústach nemal žiadnu penu. „Som v poriadku,“ povie si, „potrebujem si oddýchnuť, chvíľku si poležať na palube, som taký unavený…“

Lumba poležiačky pozoruje predáka, ktorého obklopuje

poltucet ďalších bielych dozorcov. Zatiaľ čo menšie ustrice sa zvyčajne odvážajú do prístavu a otvárajú sa až na brehu, veľké preskúmajú priamo na lodi, aby ich nemuseli zbytočne prenášať. Ak sú v nich perly, vyberú ich a zvyšok sa hodí späť do mora.

„Ježišikriste! Pozri, ako sa tá mrcha bráni," počuje sťažovať sa jedného z námorníkov.

„Kurva! Skoro som si odrezal polovicu prsta, keď som sa ju pokúšal otvoriť, ale veď ja jej ukážem. Nado mnou nezvíťazí."

Lumba cíti, ako mu slnko pomaly zohrieva boľavé svaly a kosti. Zatvorí oči, no slová námorníkov mu stále jasne doliehajú k ušiam.

„Mňa z teba porazí! Si grambľavý, nechaj to na mňa."

„Matka Božia, videli ste niekedy niečo také?"

„Uhni, uhni, no nech sa prepadnem, ešte nikdy…"

Lumba odrazu pocíti, ako mu po tvári steká teplý pramienok. „To je len pot," hovorí si, „slnko je horúce a..." Ale nie, ako by to mohol byť pot, keď je po vynorení ešte stále mokrý? Opäť sa pokúša priložiť si ruky k ušiam, ale odmietajú ho poslúchať, sú ťažšie ako olovo. Prebodne ho ostrá bolesť, prechádza od lakťov cez podpazušie až ku kolenám.

„... Daj sem tú perlu! Nieže sa ti vyšmykne a skončí na dne mora."

„To ma podrž! Prisahám, že táto kráska stojí aj za päť rokov lovenia. Všetci na svoje miesta! Negri nech sa chytia vesiel, vraciame sa na pevninu!"

„Áno, to by sme mali, a čo najskôr," ozve sa niekto vľúdnejším hlasom.

„Čím skôr sa vrátime, tým lepšie. Pozrite sa na toho černocha, čo ju vylovil. Myslím, že mu potrhalo vnútornosti."

„Som v poriadku, som v poriadku," presviedča Lumba sám seba a zatína zuby od bolesti, ktorá mu tentoraz úplne paralyzovala krk. „Mám v hrdle iba vodu, nie je to krv, je to len voda. Ababalá a Auché, pomôžte mi, musím myslieť, hovoriť, kričať, Aila, láska moja…"

„Čo to trepe ten neger?"

„Neviem, nerozumiem mu ani slovo, asi vzýva svojich bohov."

„Môžem nejako pomôcť?"

„Modli sa, keď si taký kresťan. A odprac ho odtiaľto, nech tu nezavadzia."

„Ale veď ja som v poriadku," opakuje Lumba dookola. „Bolia ma ruky a nohy, ale to je od námahy. Chce sa mi spať, zaspávam..."

ꕥ

„Ako sa voláš, dievča?"

„Aila, pane."

„Vieš, prečo som po teba poslal, Aila?"

„Nie, pane."

„Poď bližšie, neboj sa."

Aila sa naňho vystrašene pozerá. Keď je v prístave niektorý z bielych mužov takýto milý, Aila vie presne, čo bude nasledovať: vlhké, uslintané bozky, dotieravé ruky, ktoré po nej žiadostivo blúdia, bezostyšné dotyky tu a tam, hľadanie najintímnejších častí jej tela, násilné a surové vniknutie, nech je to ktokoľvek (dáva si pozor, aby sa im pri tom nepozerala do tváre), uspokojenie sprevádzané rozkošníckym vzdychaním, plesnutie po zadku a návrat do ženského baraku.

O jedno znásilnenie viac alebo menej... pomyslí si pri

pohľade na muža pred sebou. Už na tom nezáleží. Po tom, ako jej Lumba predvčerom zomrel v náručí a ona uprosila hlavného dozorcu, aby jej ho dovolil zabaliť aspoň do plachty, než ho hodia do mora, bolo jej už všetko jedno.

„Nič sa ti nestane, iba mi odpovedz na otázku. Si Lumbova spoločníčka, však?“

„Áno, pane,“ odpovie a čuduje sa, prečo si ju zavolali do domu dona Vicenteho a priviedli ju až do jeho pracovne. Tri dni po Lumbovej smrti k nej na pláži pristúpil biely muž, ktorý nepatril medzi lodných zamestnancov. Bola v spoločnosti ďalších otrokýň, sporo odetá, tak ako sa zvykla potápať po perly, nahá od pása nahor, ale ten muž sa na ňu pozeral inak ako ostatní belosi. Požiadal ju, aby sa obliekla a dodal, že má príkaz odviesť ju na pánov ostrov. Aila sa neodvážila spýtať na dôvod, rovnako ako sa neodvážila spýtať na nič ani teraz, keď stála po pravici čierneho sluhu Romualda, oddelená veľkým tmavým stolom, tvárou v tvár majiteľovi spoločnosti na lovenie perál. Na stole z ebenového dreva sa vynímala obrovská lesklá perla.

„Pristúp bližšie,“ vyzval ju don Vicente. „Chcem, aby si sa na ňu pozrela zblízka. Nie je prekrásna?“

Aila poslúchne. Z očí sa jej potichu rinú veľké slzy, nedokáže ich zastaviť. Snaží sa ich utrieť rukávom na šatách. Otrokyne neplačú. Je to luxus, ktorý si nemôžu dovoliť, ak na tele nechcú pocítiť plieskanie biča.

„No tak, dievča, osuš si slzy. Neposlal som po teba, aby som ti oznámil zlé správy, práve naopak. Povedz jej to ty, Romualdo,“ dodá pán a obráti sa na starého černocha. „Vysvetli jej, prečo sme ju sem priviedli, a povedz jej to vaším jazykom, bude sa cítiť lepšie.“

Starý Romualdo zopakuje, čo jej a Lumbovi povedal, keď

prišli na ostrovy. Znova jej rozpráva o prekliatí veľkých perál a o tom, ako často si vyžiadajú život toho, kto ich vytiahne z hlbín.

„... ale nebuď smutná, mysli na to, že Lumba je s *eggun* a bude na teba dávať pozor. Pozri, vidíš, už to robí, lebo čo na jednej strane stratíš, na druhej strane získaš. Spomínaš si, čo som vám povedal o otrokovi, ktorý pred rokmi našiel takú veľkú perlu, ako je táto? Tú predĺženú, s krížikom na zúženom konci."

„Áno, ani s ním nemali *eggun* zľutovanie a nepomohli mu."

„Určite si spomínaš aj na to, že don Vicente, ktorý mu už nemohol darovať sľúbenú slobodu, ju udelil jeho spoločníčke. Odteraz si slobodná, Aila."

Aila sa zadíva najprv na starého Romualda, potom na svojho pána, a nevie, čo má povedať. Koľko nocí hľadiac s Lumbom na mesiac snívali o tejto chvíli? Teraz sa ich sen stal skutočnosťou, ale bez Lumbu.

„On tu už nie je," vyhŕklo z nej.

„Obetoval sa, lebo chcel, aby si bola slobodná, je to jeho dar pre teba."

Aila nakloní hlavu, oči jej zablúdia k doske stola, kde na ebenovom dreve žiari perla, biela ako labuť kĺzajúca sa po mori bahna.

Bola slobodná. Už nikdy sa nebude musieť lopotiť, vrhať sa nahá do oceána, tráviť hodiny a hodiny hľadaním vzácnych perál, ktorých bolo čoraz menej. Nebude znášať bičovanie ani nechutné uslintané bozky. A to iba vďaka perle, o ktorej

Lumba tak dlho a intenzívne sníval, až ju nakoniec vylovil z hlbín mora.

„Aký bude jej osud, pane?“ pýta sa starý Romualdo dona Vicenteho.

Pán sa usmeje a svetlé oči, ktoré sa vôbec nehodia k jeho zjavu, sa mu rozžiaria.

„Na diablov ani na duchov síce neverím, ale zdá sa mi, že perla, ktorej putovanie sa začína príbehom takej lásky, aká spájala Ailu a Lumbu, je predurčená k tomu, aby sa stala súčasťou mnohých ďalších.“

„Máte pravdu, ale nezabudnite na slzy a krv...“ dodáva starý černoch. „Ja na diablov a *eggun* verím, pane, a som si istý, že jej noví majitelia zažijú jedno i druhé.“

„Máš na mysli niekoho konkrétneho, ty nedôverčivý černoch?“

„Nie, pane... Vlastne – áno,“ opravil sa Romualdo, akoby si na niečo spomenul. „Prečítali ste si list, ktorý som vám tu ráno nechal na stole? Zdá sa, že správy sa šíria rýchlejšie ako zlo... Čo dodať, pane, domnievam sa, že táto mladá dáma,“ pokračoval a usmial sa smerom k perle, „už má svojho prvého nápadníka.“

„Predpokladám, že tým myslíš kupca.“

„Áno, pane, to som chcel povedať. Iba tak uvažujem: Čo asi prinesie do života svojmu prvému majiteľovi? Tento černoch hovorí, že šťastie v láske to asi nebude.“

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***Legenda o Peregrine*.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.